

СУТНІСТЬ, СТРУКТУРА І ЗМІСТ РОБОТИ КУРАТОРА ЗІ СТУДЕНТАМИ-ПЕРШОКУРСНИКАМИ НА ФАКУЛЬТЕТІ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ

У статті обґрунтовано важливість діяльності куратора у ВНЗ, його роль у забезпеченні наступності навчання, прискоренні адаптаційних процесів студентів-першокурсників, формуванні згуртованого колективу студентської групи; проаналізовано завдання і напрям діяльності куратора, методи і принципи вивчення ним студентського колективу для успішного виконання виховних завдань; розкрито обов'язкові компоненти діяльності куратора, його функції та обов'язки в роботі з групою студентів-першокурсників на факультеті іноземної філології.

Ключові слова: куратор; студенти-першокурсники; факультет іноземної філології; завдання і напрями діяльності; методи і принципи вивчення студентського колективу; компоненти діяльності; функції; обов'язки.

Важлива роль у збереженні принципу наступності в навчально-виховному процесі належить куратору, який певною мірою виконує функції класного керівника і від якого першокурсники очікують подібної психологічної допомоги та консультації. Робота куратора містить у собі великі потенційні можливості позитивного виховного впливу на особистість студента. Його робота зі студентською групою полягає у здійсненні організаторської та виховної діяльності для забезпечення найбільшої ефективності навчально-виховного процесу у ВНЗ в цілому і в студентській групі зокрема [6, с. 4].

Метою статті є розкриття сутності, структури, змісту роботи куратора академічної групи зі студентами-першокурсниками на факультеті іноземної філології.

Куратор фактично супроводжує всю історію розвитку вищої освіти, разом з якою змінювалися його обов'язки, статус, зміст діяльності, характер відносин зі студентами [5, с. 41].

Дослідження проблеми організації роботи куратора відбувалося у таких напрямках: особливості роботи куратора на молодших курсах ВНЗ (С. Панченко, А. Степаненко і Г. Фіщук); роль куратора у формуванні здорового способу життя (С. Омельченко); місце і роль куратора в навчально-виховному процесі вищих технічних навчальних закладів (І. Гетьман); роль куратора у формуванні професійно-моральної культури студентів (Ю. Борисенко); організація позааудиторної виховної роботи зі студентами (Р. Абдулов) тощо.

Важливо пам'ятати, що куратор є другом і наставником, помічником у вирішенні найрізноманітніших питань і проблем, сполучною ланкою між студентами і адміністрацією ВНЗ [2, с. 14]. Ми згодні з думкою І. Гетьмана, який вважає, що від того, наскільки куратор сам по собі є особистістю, від того, наскільки серйозно він ставиться до своєї роботи, певним чином залежать результати навчально-виховного процесу у ВНЗ [4,

с. 161]. Куратор має бути не лише вихователем, а й носієм моральних принципів, зразком для наслідування студентів.

Так званий “інститут кураторства” не можна зводити лише до контролю за успішністю студентів і відвідуванням ними навчальних занять. Куратору, по-перше, необхідно допомогти студентам-першокурсникам адаптуватися в умовах нового для них студентського побуту й нових умов навчання. По-друге, необхідно саме на перших курсах збудити інтерес до вивчення іноземних мов: для цього їм треба показати цікаві сторони як окремих предметів, так і майбутньої спеціальності філолога в цілому. По-третє, потрібно “згуртувати” студентську групу, адже дружній колектив – великий успіх для самих студентів [4, с. 162].

Першокурсники, об’єднані в академічну групу, – це ще не колектив, а формальне об’єднання з різним ступенем загального розвитку, різними поглядами, звичками, інтересами, схильностями, різним психологічним складом особистості, тому основним завданням куратора є створення згуртованого колективу студентської групи та здійснення ефективного управління цим колективом.

Основними завданнями і напрямками діяльності куратора є:

- вивчення особистості студента, його потреб, інтересів з метою надання допомоги в саморозвитку і самовизначенні;
- формування соціально необхідних знань і навичок;
- організація та управління процесом оволодіння професійними знаннями зі спеціальності;
- створення гуманістичної атмосфери в студентському колективі як необхідної умови морального розвитку студентів;
- допомога в розвитку мотиваційної, інтелектуальної, емоційно-вольової та професійної сфер особистості;
- індивідуальна робота зі студентами;
- організація колективної діяльності й спілкування;
- організація виховного середовища [3].

Погоджуємось із С. Панченко, А. Степаненко і Г. Фіщук у тому, що для успішного виконання виховних завдань куратори мають постійно вивчати студентську групу, внутрішньоколективні відносини, що в ній складаються, використовуючи для цього такі *методи*:

- групове опитування (застосовується у формі групового інтерв’ю або анкетного опитування для виявлення думок студентів з окремих питань);
- обмін думками (застосовується куратором при проведенні зборів, диспутів, дискусій);
- спостереження (здійснюється безпосередньо в процесі навчання, особистісних контактів, обміну думками);
- вивчення документації (особистих справ студентів) [7, с. 6].

Здатність куратора охопити сукупність процесів у колективі студентської групи, бачити місце кожного студента в цьому колективі, перспективу розвитку залежить від того, наскільки він знає студентів групи, умови їх

життя, інтереси і відносини. Тому однією зі сторін діяльності куратора як керівника є вивчення як окремих студентів, так і колективу в цілому [6, с. 7]. Перед кураторами, які починають роботу з групою, неминуче постають питання: що вивчати; як вивчати; для чого вивчати. Лише чітке уявлення про те, на що буде спрямована увага, дасть змогу керувати виховним процесом. Доцільно використовувати такі *принципи вивчення студентського колективу*:

- систематичність і послідовність – вивчення проводиться в певній системі відповідно до завдань виховної роботи;
- планомірність – методи і способи вивчення обираються відповідно до змісту і застосовуються в певні терміни;
- науковість – використовуються відомі методики, що не виключає творчого підходу, коли психолог може, наприклад, самостійно скласти анкети; головне – забезпечити достовірність вивчення;
- різнобічний підхід – важливо проводити комплексне вивчення, приділяючи увагу всім видам діяльності як особистості, так і колектива;
- оптимістичний підхід – необхідно виявити позитивні якості особистості, що в подальшому дасть змогу з опорою на них здійснювати ефективний виховний вплив;
- педагогічний такт – будь-які методи збору інформації мають проводитись з дотриманням поваги до особистості тощо [2, с. 14–15].
- У діяльності куратора наявні *обов'язкові компоненти*:
- конструктивна діяльність – уміння будувати навчально-виховний процес і проектувати розвиток індивідуальності студента;
- організаторська діяльність – організація своєї поведінки й поведінки студента на заняттях і поза ними, організація зворотного зв'язку зі студентами (думки, знання, інтерес);
- комунікативна діяльність – це спільна діяльність куратора і студента, побудова міжособистісної взаємодії (сприйняття і розуміння людьми один одного) і відносин у процесі педагогічного спілкування;
- рефлексивна діяльність – уміння куратора аналізувати й адекватно оцінювати свою педагогічну діяльність, прагнення до особистісного зростання, самовираження і саморегуляції [3].

Виховний процес на кожному курсі має свої особливості [3]. Викладачам, які працюють на I курсі, і кураторам молодших курсів (I та II) слід враховувати, що первинна стадія навчання, особливо на I курсі з його адаптаційним періодом, являє собою найбільш відповідальний і важливий аспект у їх діяльності.

Погоджуємось із твердженням Р. Абдулова, який зазначає, що головні завдання, котрі постають перед кураторами, безпосередньо виходять із розуміння важливості реалізації: індивідуального підходу до виховання особистості (особистісно орієнтоване навчання); за змістом згуртованого, організованого колективу студентської групи, що готова на певному етапі до самокерування [1, с. 60].

Розглянемо *функції куратора* академічної групи. Р. Абдулов [1] визначає дві групи таких функцій: технологічні (в науковій літературі їх називають “загальними”, оскільки вони властиві процесу управління в будь-якому виді діяльності) і спеціальні (посадові).

До першої групи функцій куратора академічної групи вчений відносить такі:

- постановка цілей і конкретних завдань.
- планування (розробка планів виховної роботи на навчальний рік, прогнозування результатів роботи, визначення основних напрямів у змісті роботи зі студентами);
- організація діяльності студентів (мова йде про підготовку і проведення різних організаційних форм виховної роботи: проведення кураторських годин, бесід, зустрічей, походів на природу, конкурсів, надання допомоги студентам, що відстають у навчанні);
- координація діяльності студентів у групі (обговорення і розподіл на основі особистісно орієнтованого підходу обов’язків, узгодження плану заходів групи);
- контроль (перевірка з боку куратора результатів поточної та семестрової успішності студентів; поточна діагностика результатів виховної роботи);
- регулювання діяльності студентської групи (у разі необхідності, внесення коректив, надання допомоги, розвиток самостійної роботи студентів);
- облік роботи, виконаної як усією групою, так і окремими студентами, характер співпраці між студентами, викладачами фахових дисциплін і куратором (урахування індивідуального внеску кожного студента до результатів колективної діяльності);
- педагогічний аналіз: функція, що дає змогу за результатами контролю і врахування виконаної роботи виявити її результативність, обґрунтувати причини успіху або невдач; аналізом завершується “мала” і “велика” робота; на основі аналізу вдосконалюється зміст виховної роботи при її повторенні в новому циклі (циклом діяльності в освіті прийнято вважати навчальний рік).

Відповідно до положень теорії управління (розроблені В. Пикельною) друга група функцій управління має назву “спеціальні” і розкриває посадові обов’язки. До таких функцій кураторів академічних груп, погоджуючись із Р. Абдуловим, зараховуємо:

- освітню (увага викладачів фахових дисциплін і куратора до характеру пізнавальної діяльності кожного студента, до результатів його самостійної роботи);
- виховну (як найважливіша функція, пов’язана зі створенням умов для всебічного розвитку студента, формування моральних якостей особистості);
- розвивальну, що пов’язана із розвитком творчих здібностей і мислення особистості, стійкої пам’яті, уяви;

– зв'язок із батьками, яких викладачі фахових дисциплін і куратори мають залучити до загальної роботи, у змісті якої вони мають бути взаємно зацікавлені;

– звітну, що передбачає періодичну звітність куратора перед адміністрацією ВНЗ [1, с. 61–62].

До *обов'язків куратора*, який веде групу першого курсу факультету іноземної філології, входять:

– детальне ознайомлення студентів з історією виникнення і діяльності ВНЗ і факультету; мовами, що вивчаються на факультеті; профілем і напрямками філологічних досліджень кафедр, перспективами їх розвитку; зв'язками з науковими організаціями й установами; діяльністю кращих викладачів кафедр; наявними програмами студентського обміну і стажування за кордоном. Для кращого ознайомлення студентів-першокурсників із ВНЗ і організації першого досвіду інтерактивної взаємодії з викладачами й кураторами академічних груп доцільно запросити викладачів предметів, що вивчаються на I курсі, виступити на кураторській годині із розповіддю про кафедри і відповісти на запитання студентів;

– ознайомлення студентів з характером та особливостями їхнього навчання у ВНЗ, режимом дня й організацією самостійної роботи із вивчення іноземних мов, сприяючи, таким чином, формальній і дидактичній адаптації студентів. Доцільно провести бесіди на теми: “Мій університет – моя гордість”, метою якої є допомогти студентам-першокурсникам краще орієнтуватися в навчально-виховному процесі ВНЗ; “Як стати справжнім студентом” (поради старшокурсників і викладачів щодо навчальної та суспільної діяльності студента); “Як знайти друга” (питання дружби і взаємодопомоги в житті людини, обговорення порад і рекомендацій за Д. Карнегі); важливо ознайомити першокурсників із формами навчання у ВНЗ, системою оцінювання, розташуванням навчальних корпусів, видатними випускниками;

– ознайомлення студентів з роботою бібліотеки, порядком користування бібліотечним фондом, лінгафонними аудиторіями тощо [6, с. 11–13];

– ознайомлення з традиціями, правилами культурної поведінки; залучення студентів до суспільної діяльності університету, групи. Зокрема, залучення студентів до підготовки і проведення культурних свят країни, мова якої вивчається, як виховних заходів важливо з таких причин: 1) святкування деяких свят відбувалось у школі. Студенти мають змогу виявити себе, зробити свій внесок у підготовку свята, використати свій досвід і свої здібності; 2) святкування у ВНЗ проходить на якісно новому рівні, що вимагає від студентів вияву самостійності, кмітливості, винахідливості та співпраці. До того ж, формуючи уміння співпраці, кооперації та взаємної допомоги, студенти-першокурсники набувають соціального досвіду дорослого життя. Участь у святах країн, мова яких вивчається, дає студентам змогу поповнити не лише культурологічні, а й філологічні знання [3].

Висновки. Таким чином, треба пам'ятати, що робота зі студентами-першокурсниками є особливо важливою, адже цілеспрямована і сумлінна праця куратора безпосередньо впливає на успішність адаптивних процесів,

формування колективу студентської групи і підвищення мотивації навчання. Для забезпечення ефективності виховної роботи необхідно знати структуру і зміст діяльності куратора, а саме: завдання, напрями і компоненти діяльності, методи й принципи вивчення студентського колективу, функції та обов'язки куратора академічної групи.

Список використаної літератури

1. Абдулов Р.М. Организация внеаудиторной воспитательной работы со студентами (негосударственные высшие учебные заведения): учебно-метод. пособ. / Р.М. Абдулов. – Павлоград : ЗПИЭУ, 2003. – 140 с.
2. Борисенко Ю. Профессионально-нравственная культура студента и роль куратора в её формировании / Ю. Борисенко, Е. Гвильдис // Новий Колегіум. – 2007. – № 4. – С. 11–35.
3. Виховна робота як фактор гуманізації та гуманітаризації навч.-вих. процесу : зб. матеріалів наук.-практ. конф. пед. працівників Харк. бізнес-коледжу, січень 2004 р. – Х., 2004. – С. 4–7.
4. Гетьман І.А. Місце і роль куратора в навчально-виховному процесі вищого технічного навчального закладу / І.А. Гетьман // Вісник Черкаського університету. Серія: Пед. науки. – Черкаси, 2008. – Вип. 125. – С. 159–163.
5. Омельченко С. Куратор академічної групи – домінуюча фігура у процесі формування здорового способу життя студентської молоді / С. Омельченко // Гуманізація навч.-вих. процесу : наук.-метод. зб. / Східнословян. держ. пед. ун-т, каф. педагогіки. – Слов'янськ: СДПУ, 2007. – Вип. 34. – С. 40–45.
6. Положение о кураторах студенческих академических групп. – Волгоград : Волг. гос. пед. ин-т, 1975. – 16 с.
7. Фищук Г.С. Методика работы кураторов на младших курсах : методические указания / Г.С. Фищук, А.Н. Степаненко, С.П. Панченко. – Алма-Ата : КИТАП, 1975. – 44 с.

Марина О.С. Сущность, структура и содержание работы куратора со студентами-первокурсниками на факультете иностранной филологии

В статье обоснована важность деятельности куратора в высшем учебном заведении, его роль в обеспечении преемственности обучения, ускорении адаптационных процессов студентов-первокурсников, формировании сплочённого коллектива студенческой группы; проанализированы задачи и направления деятельности куратора, методы и принципы изучения студенческого коллектива для успешного выполнения воспитательных задач; раскрыты обязательные компоненты деятельности куратора, его функции и обязанности в работе с группой студентов-первокурсников на факультете иностранной филологии.

Ключевые слова: куратор; студенты-первокурсники; факультет иностранной филологии; задачи и направления деятельности; методы и принципы изучения студенческого коллектива; компоненты деятельности; функции; обязанности.

Marina O. The essence, structure and content of the curator of the students in their freshman year at the Faculty of Foreign Languages

The article deals with the importance of curator's activity in a higher educational establishment, his role in providing succession of education, promoting adaptation processes of first-year students, forming a united body of a students' group; tasks and spheres of activity, methods and principles of studying students for the successful accomplishment of educational tasks have been analyzed; obligatory components of curator's activity, his functions and responsibilities in working with a group of first-year students of a foreign philology department have been revealed.

Key words: curator; first-year students; foreign philology department; tasks and spheres of activity; methods and principles of studying students; components of activity; functions; responsibilities.